Roll No. ....

Total No. of Questions : 20]

143

[Total No. of Printed Pages : 10

SS

2117

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਨਾਲੀ

BUSINESS ECONOMICS AND QUANTITATIVE METHODS–II

(Commerce Group)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 65

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ **143** ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੇ ਚਾਰ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ (**ਭਾਗ-ੳ, ਭਾਗ-ਅ, ਭਾਗ-ੲ ਅਤੇ ਭਾਗ-ਸ**) ।

(v) **ਭਾਗ-ੳ** : ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. **1** ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸਦੇ ਪੰਜ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ, ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਇੱਕ ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

(vi) **ਭਾਗ-ਅ** : ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. **2** ਤੋਂ **8** ਤੱਕ ਹੋਣਗੇ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 5-10 ਲਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

(vii) **ਭਾਗ-ੲ** : ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. **9** ਤੋਂ **17** ਤੱਕ ਹੋਣਗੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਕੋਈ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 15-20 ਲਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਉ ।

(viii) **ਭਾਗ-ਸ** : ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. **18–20** ਤੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 3-5 ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

(ix) ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਓ ।

(x) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ । ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣਾਂ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ । ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਮੰਗਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ।

ਭਾਗ-ੳ

1. (a) ਮਧਿਅਕਾ ਬਰਾਬਰ ਹੈ 1

(i) P_{40}

(ii) D_8

(iii) Q_2

(iv) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

(b) ਭਾਰਿਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਕੱਢਣ ਲਈ ਫਿਸ਼ਰ ਦਾ ਸੂਤਰ ਲਿਖੋ । 1

(c) ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਲਿਖੋ : 1

ਸਾਧਨ ਲਾਗਤ ਤੇ ਕੁੱਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ = ਸਾਧਨ ਲਾਗਤ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ-ਮੁੱਲ ਘਿਸਾਵਟ ।

(d) ਪੂਰਣ-ਕਾਇਆ ਮੁਦਰਾ ਕੀ ਹੈ ? 1

(e) ਜਦੋਂ ਵਪਾਰ ਸੰਤੁਲਨ 400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਘਾਟੇ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਦਾ ਮੁੱਲ 1600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ ਤਾਂ ਆਯਾਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਗਿਆਤ ਕਰੋ । 1

ਭਾਗ-ਅ

2. ਬਹੁਲਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ । 2

3. ਸ਼ਤਮਕ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀ ਹੈ ? 2

4. ਮੁੱਲ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 2

5. ਬਿਖਰੇ ਬਿੰਦੂ ਵਿਧੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 2

6. ਬਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ ਕੀ ਹੈ ? 2

7. ਗੁਣਕ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਉਪਭੋਗ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉ । 2

8. ਬੈਂਕ ਦਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 2

ਭਾਗ-ੲ

9. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਂਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਮਧਿਅਕਾ ਗਿਆਤ ਕਰੋ : 4

ਅੰਕ	10 ਤੋਂ ਘੱਟ	20 ਤੋਂ ਘੱਟ	30 ਤੋਂ ਘੱਟ	40 ਤੋਂ ਘੱਟ	50 ਤੋਂ ਘੱਟ
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	4	16	40	48	60

10. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀ ਵੰਡ ਦਾ ਵਿਚਰਨ ਗੁਣਾਂਕ ਪਤਾ ਕਰੋ : 4

ਅੰਕ	0–10	10–20	20–30	30–40	40–50
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	28	48	52	40	32

11. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਡਾਟਾ ਤੋਂ ਅਦਰਸ਼ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਗਿਆਤ ਕਰੋ : 4

ਵਸਤੂਆਂ	ਕੀਮਤ (ਰੁ.)		ਮਾਤਰਾ (ਕਿ.ਗ੍ਰ.)	
	2016	2017	2016	2017
A	9	12	18	21
B	12	15	24	33
C	6	6	9	18
D	21	27	21	30

12. ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਗਮਨ ਸਮੀਕਰਨ ਬਣਾਉ : 4

ਆਮਦਨ (ਰੁ.)	100	200	300	400	500	600	700
ਉਪਭੋਗਤਾ	80	180	290	300	380	500	560

13. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਗਿਆਤ ਕਰੋ : 4

(ੳ) ਸਾਧਨ ਲਾਗਤ ਤੇ ਸ਼ੁਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਤਪਾਦ

(ਅ) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਮਦਨ ।

ਮਦਾਂ

(i)	ਸਾਧਨ ਲਾਗਤ ਤੇ ਸ਼ੁਧ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ	27000
(ii)	ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਧ ਸਾਧਨ ਆਮਦਨ	100
(iii)	ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਕ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜਿਤ ਸੰਪਤੀ ਅਤੇ ਉੱਦਮ ਤੋਂ ਆਮਦਨ	650
(iv)	ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਰਜ਼ੇ ਤੇ ਵਿਆਜ	300
(v)	ਕੰਪਨੀ ਕਰ R% ਨਿਗਮ ਕਰ	400
(vi)	ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰ	600

14. ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਉਪਾਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 4

15. ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ । 4

16. ਪ੍ਰਤੱਖ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਟੈਕਸ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਲਿਖੋ । 4

17. ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਵਿੱਚ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਦਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 4

ਭਾਗ-ਸ

18. ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਵੰਡ ਵਿੱਚ ਵਰਗ ਅੰਤਰ 40-50 ਦੀ ਆਵ੍ਰਿਤੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰੋ । ਜੇ ਇਸ ਵੰਡ ਦੀ ਔਸਤ 52 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇ । 6

ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ਰੁ.)	10–20	20–30	30–40	40–50	50–60	60–70	70–80
ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	15	9	12	?	6	18	39

ਜਾਂ

ਅਕਾਊਂਟੈਂਸੀ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਸੰਬੰਧ ਪਤਾ ਕਰੋ । 6

ਅਕਾਊਂਟੈਂਸੀ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕ	30	38	47	56	78	100	108	58
ਗਣਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕ	82	63	55	46	37	24	48	42

19. ਭੁਗਤਾਨ ਬਾਕੀ ਦੇ ਅਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹਨ ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 6

ਜਾਂ

ਘੱਟ ਅਤੇ ਅਤਿ ਅਧਿਕ ਮੰਗ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ । 6

20. ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਕ੍ਰਮਬੱਧ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਤੋਂ ਸਥਿਰ ਅਧਾਰ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਤਿਆਰ ਕਰੋ : 6

ਸਾਲ	1982	1983	1984	1985	1986	1987
ਕ੍ਰਮਬੱਧ ਸੂਚਕ ਅੰਕ	60	120	140	100	150	160

ਜਾਂ

ਬਚਤ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਕਿਵੇਂ ਮਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 6

(Hindi Version)